

5.111 Ders Özeti #14

Bugün için okuma: Bölüm 3.8 (3. Baskıda 3.9) – Lewis Teorisinin Sınırları, Bölüm 3.9 (3. Baskıda 3.10) – Molekül Orbitaleri, Bölüm 3.10 (3. Baskıda 3.11) – İki Atomlu Moleküllerin Elektron Dizilişi, Bölüm 3.11 (3. Baskıda 3.12) – Farklı Çekirdekli İki Atomlu Moleküllerde Bağlanma.

Ders #15 için okuma: Bölümler 3.4, 3.5, 3.6 ve 3.7 (3.baskıda, Bölümler 3.4, 3.5, 3.6, 3.7 ve 3.8) – Değerlik Bağı Teorisi.

Konular: Molekül Orbital Teorisi

I. Bağ ve karşıbağ orbitaleri

II. Aynı çekirdekli ikiatomlu moleküller

A. s orbitallerinden oluşan MO leri içeren moleküller

B. s ve p orbitallerinden oluşan MO leri içeren moleküller

III. Farklı çekirdekli ikiatomlu moleküller

MOLEKÜL ORBİTAL (MO) TEORİSİ

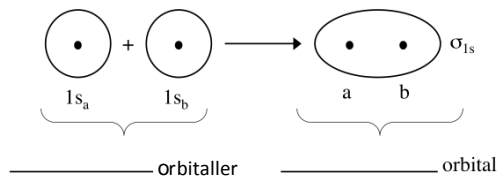
MO teorisinde, değerlik elektronları bütün molekül üzerinde _____dir. Lewis ve değerlik bağı modelinde olduğu gibi, atomlar veya bağlar ile hareket alanı kısıtlanmış **değildir**.

I. BAĞ VE KARŞIBAĞ ORBİTALLERİ

İki atomlu moleküllerin molekül orbitaleri (_____) atom orbitalerinin birbirine katılması (**eklenmesi**) ile oluşur.

Molekül orbitali oluşturmak için atom orbitalerinin doğrusal bileşimi (LCAO).

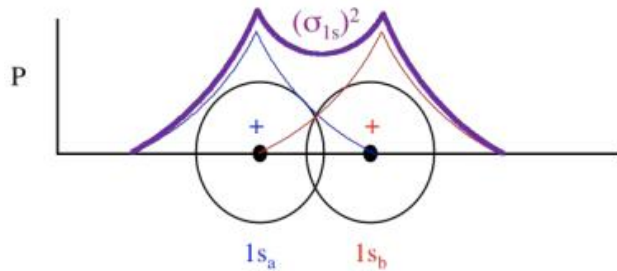
Bağ orbitaleri

σ : bağ eksenini etrafında silindirik simetrik molekül orbitali (bağ ekseninde düğüm düzlemi yok).

$$\text{_____} + \text{_____} = \text{_____} \equiv \text{Bağ MO}$$

σ_{1s} bir dalga fonksiyonudur.

Atomik dalga fonksiyonlarında olduğu gibi, moleküler dalga fonksiyonlarında da olasılık yoğunluğu (P) önemli bir fiziksel büyüklüktür.

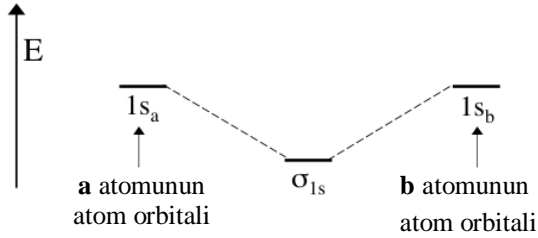
$$P \propto (\text{---})^2 = (\text{---} + \text{---})^2 = (1s_a)^2 + (1s_b)^2 + \boxed{2(1s_a)(1s_b)}$$

Girişim terimi 1

Çapraz-terim, iki dalga fonksiyonu arasındaki _____ girişimi temsil eder.

Sonuç, bir _____ orbitalidir: çekirdekler arasında daha yüksek olasılık yoğunluğu.

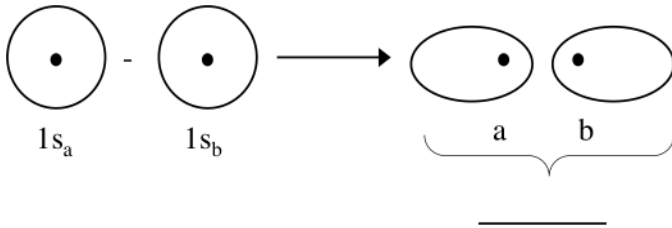
Bağ orbitallerinin etkileşim enerjisi. Atom orbitalleri ile mukayese edilirse enerji _____.

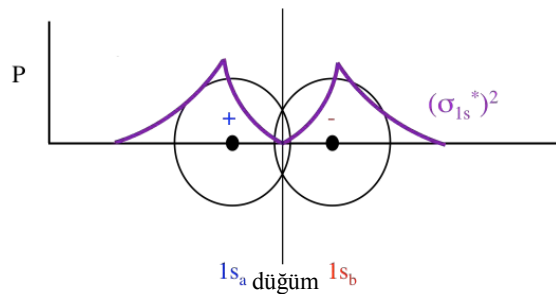
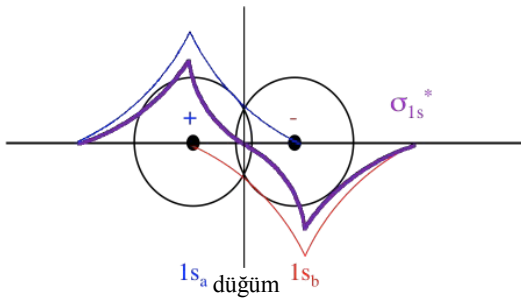
Molekül, kendisini oluşturan atomlardan daha kararlıdır.

Karşıbağ orbitalleri

Elektronlar dalga olduğu için, yokedici girişim de oluşabilir.

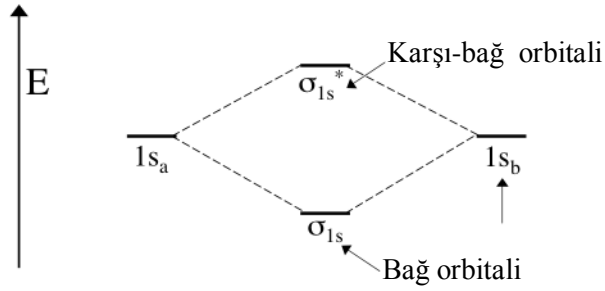
_____ - _____ = _____ $\equiv$ karşıbağ molekül orbitali.

Olasılık yoğunluğu $P \propto (\text{---})^2 = (\text{---})^2 = (1s_a)^2 + (1s_b)^2 - \boxed{2(1s_a)(1s_b)}$
girişim terimi

Çapraz-terim, iki dalga fonksiyonu arasında _____ girişimi temsil eder. Sonuç, çekirdekler arasında daha düşük olasılık yoğunluğudur, bir **karşıbağ** orbitali.

Karşıbağ orbitalleri için **enerji etkileşimi**. Atom orbitalleri ile mukayese edilirse enerji _____!

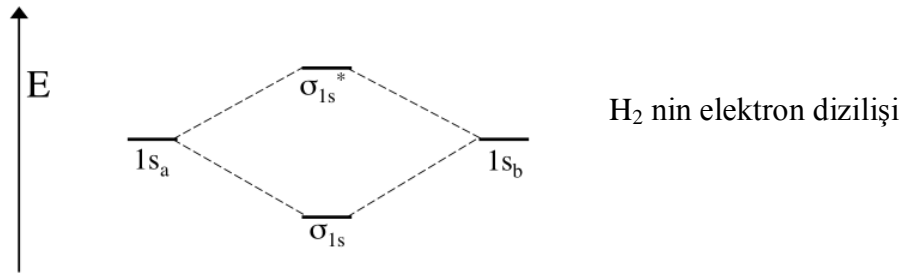
σ_{1s}^* , bir _____ orbitalidir.

- Çekirdekler arasında daha az elektron yoğunluğu bulunur. Bu nedenle çekirdekler arasındaki itme büyüktür.
- Bağa tam zıt etki oluşturur. Karşıbağ, bağ-yapmayan orbital _____ dir.
- Karşıbağ orbitalindeki enerji yükselmesi, bağ orbitalindeki enerji düşmesi ile yaklaşık olarak aynı miktardadır.

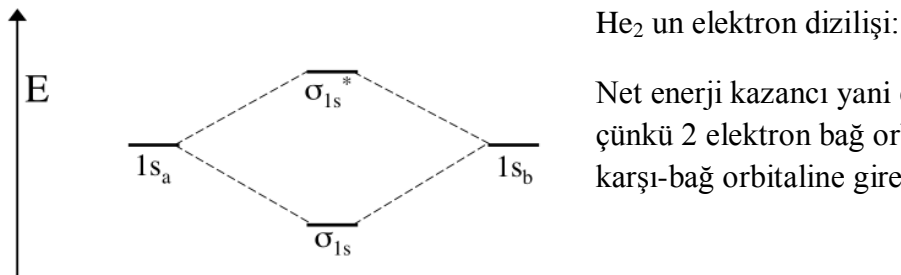
II. AYNI ÇEKİRDEKLİ İKİ ATOMLU MOLEKÜLLER

A. s orbitallerinden oluşan MO'leri içeren moleküller

H_2 'nin MO diyagramı: H_2 molekülünde, her iki elektron σ_{1s} orbitalinde bulunur.

He_2 'nin MO diyagramı:

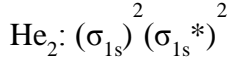

He_2 un elektron dizilişi:

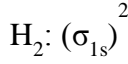
Net enerji kazancı yani enerji düşmesi yoktur, çünkü 2 elektron bağ orbitaline 2 elektron da karşı-bağ orbitaline girer.

MO teorisi He₂ nin mevcut _____ öngörür çünkü net enerji kazancı yoktur.

$$\text{BAĞ DERECESESİ} = \frac{1}{2} (\text{toplam bağ elektron sayısı} - \text{toplam karşıbağ elektron sayısı})$$

Bağ derecesi = _____ bağ

Bağ derecesi = _____ bağ

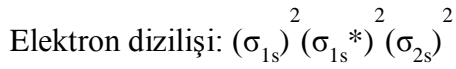
Gerçek: He₂ mevcuttur. 1993 de keşfedilmiştir. Bilinen en zayıf kimyasal bağıdır.

$$\text{He}_2 \text{ için } \Delta E_d = 0.01 \text{ kJ/mol}$$

$$\text{H}_2 \text{ için } \Delta E_d = 432 \text{ kJ/mol}$$

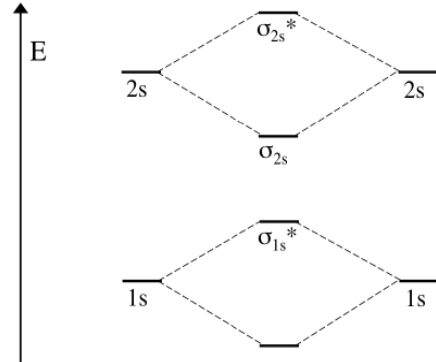
2s orbitali için LCAO ile oluşan MO leri, 1s ile oluşana benzer.

Li₂

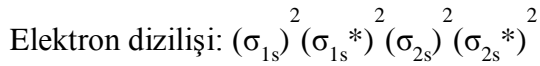
Bağ derecesi : $\frac{1}{2} (\quad) =$

$$\Delta E_d = \text{_____ kJ/mol}$$

Not: Bağ derecesi bütün elektronlar veya sadece değerlik elektronları dikkate alınarak hesaplanabilir.

Be₂

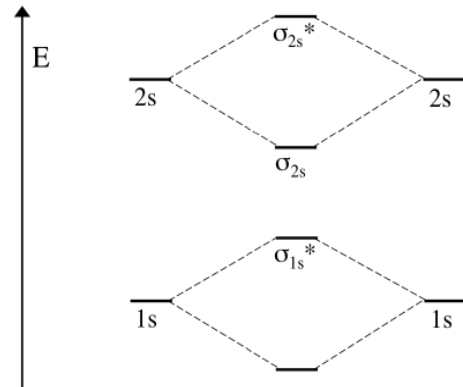
Bağ derecesi (bütün elektronları sayın):

$$\frac{1}{2} (\quad) =$$

Bağ derecesi (sadece değerlik e⁻ larını sayın):

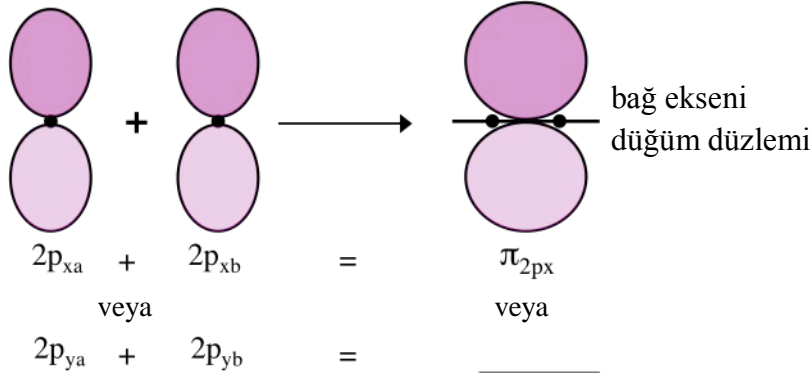
$$\frac{1}{2} (\quad) =$$

$$\Delta E_d = \text{_____ kJ/mol} - \text{çok zayıf}$$

B. s ve p orbitallerinden oluşan MO leri içeren moleküller

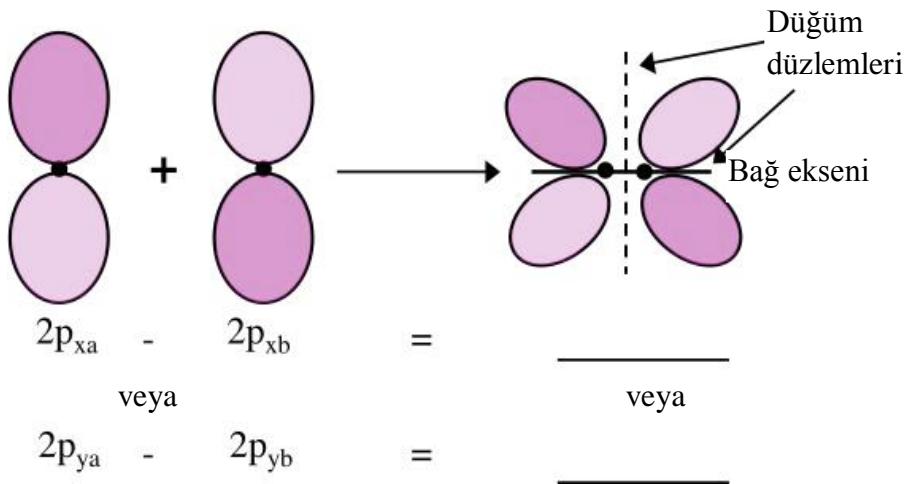
$2p_x$ ve $2p_y$ nin LCAO ile oluşan MO leri

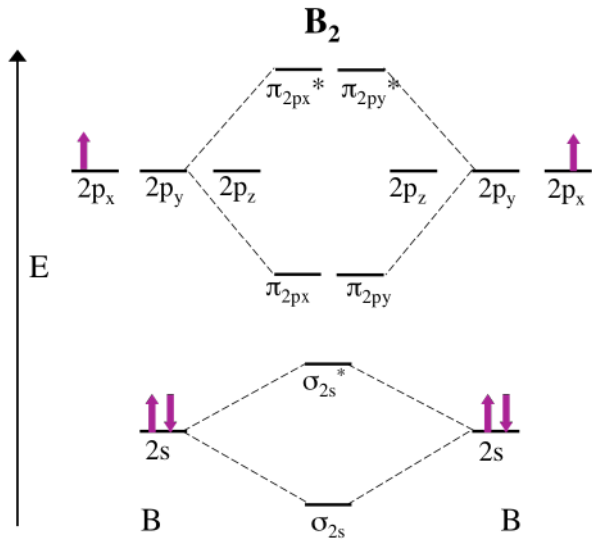
π -orbitali: _____ ekseninden geçen düğüm düzlemi içeren molekül dalga fonksiyonu (molekül orbitali)

Olasılık yoğunluğu, $P \propto (\text{_____})^2 = (\text{_____} + \text{_____})^2 = (2p_{xa})^2 + (2p_{xb})^2 + \boxed{2(2p_{xa})(2p_{xb})}$
 _____ girişim terimi

$2p_x$ ve $2p_y$ nin LCAO ile oluşan karşıbağ MO'leri

$2p_x$ ve $2p_y$ orbitallerinin yıkıcı girişiminden oluşan π^* -orbitalleri

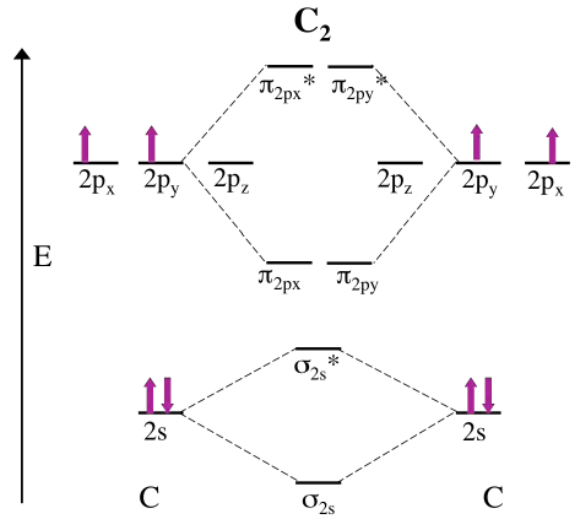

değerlik elektron dizilişi:

Bağ derecesi = $\frac{1}{2} (4 - 2) = \underline{\hspace{2cm}}$

C₂ için $\Delta E_d = 599 \text{ kJ/mol}$, burada B.D. = 2

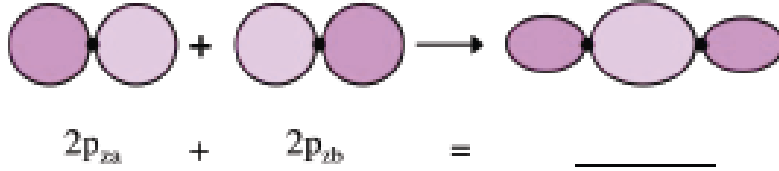
B₂ için $\Delta E_d = 289 \text{ kJ/mol}$, burada B.D. = 1

değerlik elektron dizilişi:

Bağ derecesi = $\frac{1}{2} (6 - 2) = \underline{\hspace{2cm}}$

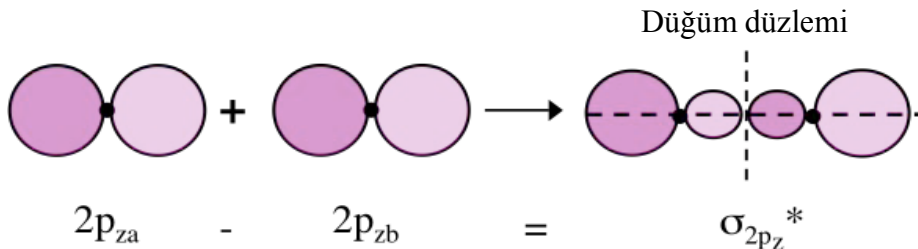
2p_z nin LCAO ile oluşturulan bağ MO'leri

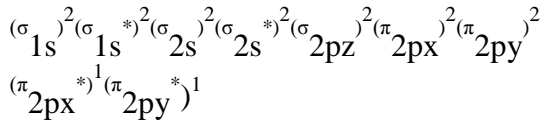
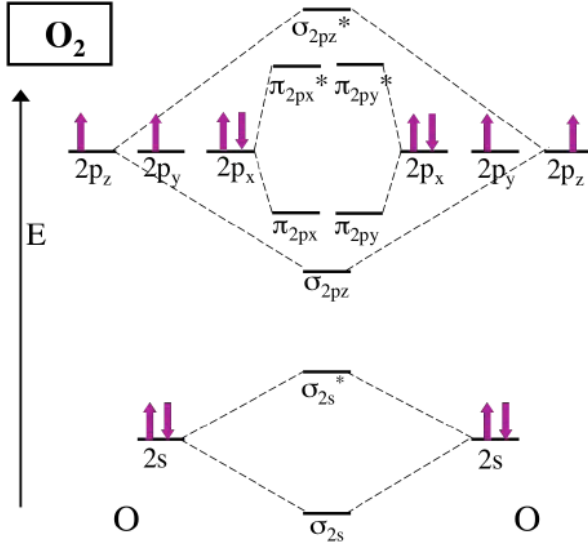
Yapıcı girişim

σ : bağ eksenini boyunca düğüm düzlemi olmayan MO

2p_z ' nin LCAO ile oluşturulan karşıbağ MO' leri

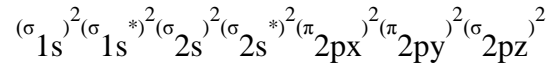
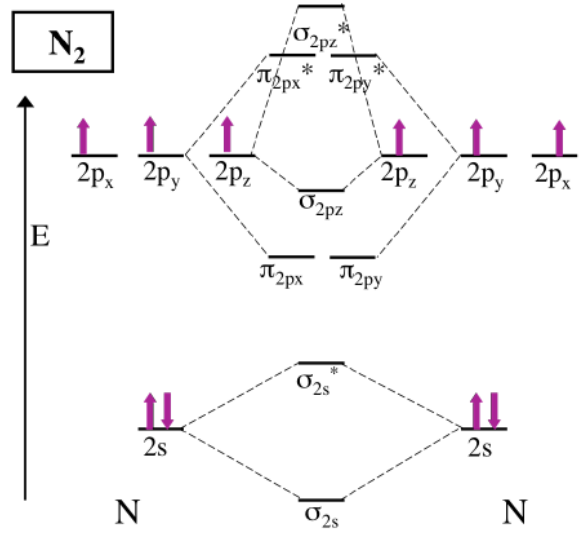

Yok edici girişim

B.D. = $\Delta E_d = 494 \text{ kJ/mol}$

O₂ _____ dir! İki eşleşmemiş elektron.

B.D. = $\Delta E_d = 941 \text{ kJ/mol}$

Not: π_{2p} orbitalleri ile mukayese edildiğinde σ_{2pz} orbitallerinin bağıl enerjileri, atomların Z değerine bağlıdır. $Z \geq 8$ ise σ_{2pz} orbitalinin enerjisi düşüktür.